

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม
ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

NEED ASSESSMENT AND GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF
INCLUSIVE LEARNING MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹รัตนา ยองประยูร, ²ชูชาติ พ่วงสมจิตร และ ³ฐิติกรณ์ ยาวิชัย จารึกศิลป์

¹Rattana Yongprayoon, ²Choochat Phuangsomjit and ³Thitikorn Yawichai Jaruesil

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย
Sukhothai Thammathirat University, Thailand

¹Rattana_Y@gmail.com

Received: July 24, 2023; Revised: August 12, 2023; Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนร่วม (2) ความคาดหวังที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนร่วม (3) ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วม และ (4) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ความคาดหวังที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ดัชนีความต้องการจำเป็นโดยภาพรวมอยู่ในช่วงระหว่าง .21 – .39 เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูงไปต่ำ คือ ด้านเครื่องมือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านผู้เรียน และด้านการจัดการเรียนการสอน และ (4) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แต่ละด้านมีแนวทางสำคัญ ดังนี้ (4.1) ด้านนักเรียน โรงเรียนควรกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ชัดเจน โดยจำแนกตามระดับชั้น (4.2) ด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อม เช่น ห้องน้ำ สนาม พื้นที่ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (4.3) ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรพัฒนาให้ครูสามารถจัดการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท และ (4.4) ด้านเครื่องมือ โรงเรียนควรมีแนวทางการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจน ควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับสรรหาเครื่องมือที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนร่วม ควรมีตำราที่หลากหลายและจัดให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนา การจัดการเรียนร่วม

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the current state of inclusive learning management; (2) the expectation toward inclusive learning management; (3) the needs for inclusive learning management; and (4) guidelines for development of inclusive learning management of schools under Bangkok Metropolitan Administration. The research findings showed that (1) the overall current state of inclusive learning management of schools under Bangkok Metropolitan Administration was rated at the moderate level; (2) the overall expectation toward inclusive learning management of schools under Bangkok Metropolitan Administration was rated at the high level; (3) the needs index as a whole was in the range between .21 - .39; the specific needs indices could be ranked from top to bottom as follows: the needs index of instruments, the needs index of environment condition, the needs index of learners, and the needs index of instructional management; and (4) regarding the guidelines for development of inclusive learning management of schools under Bangkok Metropolitan Administration, the main guidelines for development of each specific aspect of inclusive learning management were as follows: (4.1) in the aspect of learners, the school should determine the clear guidelines for readiness preparation of students with special needs as classified by the class level; (4.2) in the aspect of environment, the school should provide the environment conditions such as toilet rooms, fields, and various areas that are appropriate for various types of students with special needs; (4.3) in the aspect of instructional management, the school should develop the teachers to enable them to organize the instruction with the use of teaching techniques appropriate for each type of students with special needs; and (4.4) in the aspect of instrument, the school should have clear guidelines for work performance and service provision systems; it should allocate

specific budgets for procurement of instruments appropriate for inclusive learning management; and there should be diversified texts, learning media, materials, equipment, and technology to support the inclusive learning management efficiently.

Keywords: Needs, Guidelines for development, Inclusive learning management

บทนำ

ในปัจจุบันคำว่า “เด็กพิเศษ” เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นในสังคมไทย ด้วยสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่วิทยาการความรู้เริ่มมีแพร่หลาย ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้จำนวนเด็กพิเศษ หรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวนมากขึ้น และในเรื่องของสิทธิมนุษยชนเข้ามามีบทบาทในโลกปัจจุบัน หลายหน่วยงานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของกลุ่มคนเหล่านี้ เพื่อพัฒนาให้บุคคลเหล่านี้ได้รับโอกาส และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและเสมอภาค เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 2 สิทธิทางการศึกษาของคณพิการ มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (ศรีสกุล มีระหันนอก, 2561)

จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมและเรียนรวมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2558 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโดยแบ่งเป็นด้านผู้เรียนนักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกัน มีความหลากหลายของประเภทความพิการ และมีระดับความบกพร่องที่ต่างกัน ที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยากต่อความสามารถของครูนักเรียนบางคนไม่สามารถเข้าสู่ระบบคัดกรองวินิจฉัยโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล (IEP) ความไม่เสถียรของโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ ข้อจำกัดในการขอรับการ

สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและงบประมาณไม่เพียงพอ ผู้บริหารขาดประสบการณ์ งบประมาณในการบริหารจัดการไม่พอเพียง ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้พบปัญหาในการสร้างความเข้าใจ เจตคติ ต่อการดำเนินการจัดการเรียนรวมเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

จากการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มงานการศึกษาพิเศษสถาบันราชานุกูล ได้ศึกษาจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนร่วมจำนวน 8,377 โรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกให้ออกจากโรงเรียน หรือไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากปัญหาพฤติกรรม ความรุนแรงของอารมณ์ การไม่อยู่ในชั้นเรียน หนีเรียน อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และอื่นๆ ที่เด็กเหล่านี้ได้รับคำแนะนำจากโรงเรียนส่งต่อมาให้สถาบันราชานุกูล หรือโรงเรียนเฉพาะทาง โดยระบบที่คณะผู้วิจัยกลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบันราชานุกูลได้พัฒนาขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนเรียนร่วม พบว่าการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนดีขึ้น ผู้บริหารมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการเรียนร่วม ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน และมีความรู้สึกที่ดีกับผู้บริหาร ส่วนเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการการเรียนรู้ดีกว่าเดิม (ณิชาพร ศุภสมุทร และคณะ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับกรุงเทพมหานครที่มีนโยบายในการผลักดันโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม และทั่วถึง ซึ่งในปัจจุบัน จากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ 5 ปี สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปี 2565 กรุงเทพมหานครมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 437 โรงเรียน โดยในปีที่เปิดเป็นโรงเรียนเรียนร่วมจำนวน 158 โรงเรียน โดยมีการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งรูปแบบเรียนรวม เรียนร่วม และคู่ขนาน ด้วยครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่ได้รับการอบรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เสริมสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความหลากหลายของประเภทความพิการและมีระดับความบกพร่องที่ต่างกัน มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ข้อจำกัดในการขอรับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร อันส่งผลให้โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างมีหลักการสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพิเศษ ในการขับเคลื่อนโรงเรียนเรียนร่วม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีปัญหาอย่างไร และปัญหาใดสำคัญและจำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อพัฒนาการบริหารและเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานครสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพิเศษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี จำแนกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1. กลุ่มประชากร คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นต่อการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 155 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประเภทตอบสนองคู่ ค่าความตรง (IOC) เท่ากับ 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.85 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 0.86
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 155 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00
4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ และวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง ความต้องการและความจำเป็น โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และPNI (Priority Needs Index) ตามลำดับ

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นักวิชาการด้านการจัดการศึกษาพิเศษ ศิษยานุเทศ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง กลุ่มละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบยกร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือถามความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการจัดการศึกษา พิเศษ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่านพิจารณาความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ครบทั้ง 10 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและปรับปรุงให้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก โดยด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อมและด้านเครื่องมือ ตามลำดับ

2. ความคาดหวังที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ คือ ด้านเครื่องมือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านผู้เรียนตามลำดับ

3. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นต่อการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเครื่องมือ มีความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านและด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	สภาพปัจจุบัน			ความคาดหวัง			PNI	ลำดับ
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ		
1. ด้านนักเรียน	3.39	0.75	ปานกลาง	4.25	0.59	มากที่สุด	0.25	3
2. ด้านสภาพแวดล้อม	3.35	0.78	ปานกลาง	4.31	0.62	มากที่สุด	0.29	2
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.55	0.73	มาก	4.30	0.58	มากที่สุด	0.21	4
4. ด้านเครื่องมือ	3.29	0.84	ปานกลาง	4.57	0.59	มากที่สุด	0.39	1
รวมเฉลี่ย	3.40	0.71	ปานกลาง	4.35	0.53	มากที่สุด	0.28	-

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

4.1 ด้านนักเรียน มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

- (1) โรงเรียนควรกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ชัดเจนตามแต่ละระดับชั้น
- (2) โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในด้านร่างกาย
- (3) โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียน

4.2 ด้านสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

- (1) โรงเรียนควรจัดห้องน้ำให้เหมาะสมกับประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- (2) โรงเรียนควรมีการจัดสนามหรือพื้นที่ทั้งที่ใช้งานร่วมกัน หรือพื้นที่เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเพียงพอ และมีความปลอดภัย
- (3) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนร่วม และมีแนวทางการบริหารการจัดการเรียนร่วมที่กำหนดอย่างชัดเจน อย่างถูกต้อง โดยมีการประชุมวางแผนร่วมกัน
- (4) ครูประจำชั้นควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท ตลอดจนมีความเข้าใจในปัญหาของนักเรียน มีความรู้และชำนาญในการจัดการเรียนร่วม และมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนร่วมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- (5) ครูประจำวิชาควรมีความรู้ ความเข้าใจ ในนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมตามศักยภาพของผู้เรียน

4.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

- (1) ครูควรเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมที่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจในการจัดการเรียนร่วมและสอนเสริมวิชาการ
- (2) โรงเรียนควรจัดตารางเวลาสอนเสริมวิชาการให้เหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดแนวทางการสอนเสริมที่ชัดเจนและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละบุคคล

4.4 ด้านเครื่องมือ มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

- (1) โรงเรียนควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป
- (2) โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วม ซึ่งเป็นบปีที่ได้รับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(3) โรงเรียนควรมีการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยจัดระบบข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการเรียนร่วมอย่างเป็นระบบ

(4) โรงเรียนมีหลักเกณฑ์ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับกฎกระทรวง

(5) โรงเรียนควรมีเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยนำมาใช้ในการสอนเรียนร่วม และสอนเสริมวิชาการ

(6) โรงเรียนควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการสนับสนุนการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท

(7) โรงเรียนควรจัดให้มีบริการที่สนับสนุนการศึกษา ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามความเหมาะสมแต่ละบุคคล และมีกำหนดการจัดบริการ เป็นตารางสอนเสริมวิชาการให้มีความชัดเจน

(8) โรงเรียนจัดให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้สื่อที่ใช้ในการสอนมีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก ทั้งการเรียนร่วมและเรียนเสริมวิชาการ

(9) โรงเรียนควรมีตำราที่หลากหลายสำหรับนักเรียน และเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทเพื่อใช้ในการจัดการเรียนสอน และมีให้บริการสำหรับนักเรียนยืมใช้

(10) โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม โดยมีมาตรการ หรือการประสานเครือข่าย ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

(11) โรงเรียนควรมีจำนวนครูการศึกษาพิเศษในจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการกำหนดหน้าที่ครูการศึกษาพิเศษสำหรับสอนนักเรียนการศึกษาพิเศษ

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันต่อการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยพบว่า ครูใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมที่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท โรงเรียนมีคณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม และมีเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจนกำหนด ครูมีการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ครูรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ครูสรุปผลและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามแผนการจัด

การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดตารางเวลาสอนเสริมวิชาการให้เหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์และสังคม และในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ยากพอสมควรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทั้ง 2 กลุ่ม สอดคล้องกับภูฟ้า เสวกพันธ์ (2561) ได้กล่าวถึง เทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไว้ว่า การสอนจากสิ่งที่ยากที่สุด ใช้ประสบการณ์เดิมเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตน ใช้แรงเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ การกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิด โดยกำหนดสถานการณ์สมมติ การให้การบ้านแก่เด็ก การกระตุ้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ โดยให้เด็กมีโอกาสดำเนินการเป็นผู้นำ ให้เด็กเรียนจากเพื่อน ให้เด็กได้เลือกเรียนสอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งไม่คุ้นเคย ทบทวนบทเรียนบ่อยๆ แสดงผลการเรียนให้เด็กเห็นโดยเร็ว จัดห้องเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สังเกตเด็กควบคู่ไปกับการสอน ในเรื่องวิธีสอนที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลและสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวลย์ วงศ์คุณาโรจน์ (2557) พบว่า การจัดการเรียนร่วมให้มากขึ้นด้วยสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย ควรอบรมครูก่อนสอนเด็กพิเศษและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง ควรมีสื่อสำเร็จรูปและการอบรมการใช้สื่อแก่ครูผู้สอน

2. ความคาดหวังที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านเครื่องมือ พบว่า ระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า โรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โรงเรียนมีการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทเกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม โรงเรียนมีบริการที่สนับสนุนการศึกษา ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามความเหมาะสมแต่ละบุคคล เช่น ฝึกพูด สอนเสริมวิชาการ เป็นต้น โรงเรียนมีมาตรการหรือการประสานเครือข่าย ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนมีครูการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไป หรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนดในจำนวนที่เพียงพอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีแนวทางการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไปทราบว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนร่วม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเรียนการสอนเป็นเรื่องจำเป็น การจัดอาคารสถานที่ โดยจัดสร้างหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เครื่องมือในการบริหารการจัดการเรียนร่วมประกอบด้วย นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ งบประมาณ เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ ตำรา ครูการศึกษาพิเศษ และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ระบบการบริหาร ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และสิ่งสำคัญคือระบบการบริหาร ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็น

พิเศษเกิดการเรียนรู้ ดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสนับสนุนให้นักเรียนที่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร เผ่าเมือง (2560) การบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชีวิตในโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 พบว่า ด้านเครื่องมือควรจัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการใช้นวัตกรรมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนเป็นเฉพาะบุคคล และเพื่อช่วยให้โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมได้พัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

3. ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านเครื่องมือมีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยพบว่า โรงเรียนมีบริการที่สนับสนุนการศึกษา ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามความเหมาะสมแต่ละบุคคล เช่น ฝึกพูด สอนเสริมวิชาการ เป็นต้น โรงเรียนมีตำราที่หลากหลาย เช่น หนังสือเสียง หนังสือภาพ เป็นต้น โรงเรียนมีมาตรการ หรือการประสานเครือข่าย ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และโรงเรียนมีครูการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไป หรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนดในจำนวนที่เพียงพอ มีความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วมมากที่สุด ทั้งนี้เครื่องมือเป็นสิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้นักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ เกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เครื่องมือในการบริหารการจัดการเรียนร่วม ประกอบด้วย นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ งบประมาณ เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ตำรา ครูการศึกษาพิเศษ และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ระบบการบริหาร ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และสิ่งสำคัญคือ ระบบการบริหาร ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเกิดการเรียนรู้ ดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสนับสนุนให้นักเรียนที่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ผดุง อารยะวิญญู (2559) กล่าวถึง เครื่องมือในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ แนวปฏิบัติติดตามประเมินผล เพื่อจัดระบบการศึกษาได้เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับโครงสร้างชีวิตด้านเครื่องมือ สิ่งต่างๆที่นำมาใช้ช่วยในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เกิดการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านเครื่องมือมีระดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมากที่สุด โดยโรงเรียนควรมีแนวทางการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณเฉพาะเพื่อการจัดการเรียน จัดระบบข้อมูลนักเรียน มีเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และโรงเรียนควรมีจำนวนครูการศึกษาพิเศษในจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการกำหนดหน้าที่ครูการศึกษาพิเศษสำหรับสอนนักเรียนการศึกษาพิเศษ ไม่ควรนำครูการศึกษาพิเศษไปสอนวิชาอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าแนวทางที่มีการพัฒนาขึ้นมีการใช้โครงสร้างการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างชีวิต (SEAT Framework) ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร เผ่าเมือง (2560) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชีวิตในโรงเรียน

แกนนำ จัดการเรียนรู้ร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมตามโครงสร้างซีท ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วม ด้านเครื่องมือควรจัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการใช้นวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : แนวทางการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- ณัฏฐพร ศุภสมุทร์ และคณะ. (2557). การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงสร้างซีทสำหรับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2559). การเรียนรู้ร่วม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษและการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภูฟ้า เสวกพันธ์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(1), 117-138.
- วิลาวัลย์ วงศ์คุณาโรจน์. (2557). การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ
- ศรีสกุล มีระหันนอก. (2561). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนรวมของ สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557ข). รายงานการวิจัยการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาคณพิการ. น.4-5. สืบค้นจาก <https://www.obec.go.th/>.
- อมร เผ่าเมือง. (2560). การบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมตามโครงสร้างซีทในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต1 และเขต 2 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

